

Karibská kríza

Seminárna práca

Michal Jakubík, VII.OA

Predmet: Dejepis

Vyučujúci: Mgr. Gajdoš Marek

Ročník: 2019/2020

Škola: Gymnázium Jána Adama Raymana

Obsah

Udalosti predchádzajúce kríze.....	3
Invázia Kuby	3
Rozmiestnenie sovietskych rakiet	3
Začiatok krízy.....	3
Námorná blokáda	4
Koniec krízy	4
Dopad krízy	4
Sovietsky zväz.....	5
Kuba	5
Svet.....	5
Neskoršie zistenia.....	5
Skrytá ponorka	5
Prílohy.....	7
Bibliografia.....	8

Udalosti predchádzajúce kríze

V roku 1959 sa veliteľom ozbrojených síl a neskôr aj predsedom kubánskej vlády stal ľavicový právnik Fidel Castro. Castrova vláda podporovala najmä chudobných – zvyšovala najnižšie mzdy, znižovala ceny za lieky a pod. Vo vláde sa od začiatku zvyšoval vplyv komunistickej strany, čo v októbri 1959 viedlo k ostrému zásahu a väzneniu odporcov režimu.

Castro ich však nevážnil priamo kvôli ich nesúhlasu s režimom; skutočným dôvodom boli spojenia opozície so zahraničnými organizáciami. Castrova vláda prichádzala so zákonmi, ktoré by znevýhodnili tieto organizácie, zatiaľ čo domácim by neuškodili. Príkladom je prudké zvýšenie dane na ťažbu ropy, ktoré ovplyvnilo najmä americké firmy.

Spojené štáty okamžite nariadili odvetné opatrenia na blokovanie obchodu s Kubou. Toto riešenie sa však ukázalo ako nešťastné, keďže Kuba sa kvôli nim začala viac orientovať na Sovietsky zväz. Počas nasledujúcich mesiacov sa nadviazali diplomatické vzťahy Havany s Moskvou, zatiaľ čo Spojené štáty odvolali svojho veľvyslanca a úplne zablokovali vývoz amerického tovaru na Kubu.

Invázia Kuby

Vláda Spojených štátov začala tajne zasahovať proti kubánskej vláde. Tieto opatrenia vyústili 16. apríla 1961 do invázie v Zátok svíň, kedy vláda USA vyslala vyše 1 300 kubánskych exulantov k obsadeniu Kuby. Svetová verejnosť však túto inváziu ostro odsúdila a americký prezident J. F. Kennedy bol nútený rozhodnutie o invázii stiahnuť.

Rozmiestnenie sovietskych rakiet

V tejto chvíli si Castro naplno uvedomil, že jediná cesta proti USA je cez Sovietsky zväz. V septembri 1961 Castro požiadal sovietskeho premiéra Nikitu Chruščova o zbrane na obranu proti Štátom. Chruščov, vediac, že by tak mohol umiestniť sovietsku „hliadku“ na západe, túto prosbu tajne vyslyšal. Umiestnenie jadrových rakiet bolo taktiež reakciou na umiestnenie amerických zbraní v Taliansku a Turecku.

Začiatok krízy

14. októbra 1962 objavili Američania sovietske inštalácie na Kube. Jadrové zbrane dovezené na Kubu mali dosah na absolútnu väčšinu miest v Spojených štátoch, čo znamenalo hrozbu pre vyše 80 miliónov Američanov.

16. októbra 1962 dostal prezident Kennedy fotografie sovietskych základní na Kube a okamžite zvolal schôdzku s poradcami, na ktorej sa riešili možnosti ďalšieho postupu. Takto začala Kubánska raketová kríza – 13 dní, počas ktorých bol svet pravdepodobne najbližšie k 3. svetovej vojne.

Námorná blokáda

Kennedy nemohol obsadiť Kubu, pretože to by takmer istotne viedlo k začiatku vojny, no nemohol ani dovoliť, aby boli sovietske základne na Kube dokončené. Rozhodol sa preto pre námornú blokádu Kuby počnúc 22. októbrom 1962. Blokáda bola oficiálne kategorizovaná ako karanténa, keďže vyhlásenie blokády by zároveň znamenalo vyhlásenie vojny.

Rusko túto karanténu považovalo za vojnový čin, keďže mu bola upretá sloboda využívania medzinárodných vôd a medzinárodného vzdušného priestoru. Napätie sa tak stupňovalo a zatiaľ čo USA požadovali okamžité stiahnutie rakiet, Kuba a Sovietsky zväz tvrdili, že zbrane slúžia len na obranu, nie na útok.

USA sa začali pripravovať na útok; 120 000 vojakov a 600 bojových lietadiel bolo pripravených kedykoľvek zaútočiť. Spojené štáty vyslali ponad Kubu prieskumné lietadlo, ktoré malo urobiť detailné fotografie sovietskych základní a zistiť, či sú ich jadrové zbrane funkčné. Lietadlo však bolo zostrelené a jeho pilot sa stal prvou a jedinou obeťou celej krízy.

Koniec krízy

27. októbra 1962 sa vo Washingtone tajne stretli Robert Kennedy, generálny prokurátor USA, a Anatolij Dobrynin, sovietsky diplomat, a uzavreli dohodu, podľa ktorej Sovietsky zväz stiahne jadrové zbrane z Kuby ak USA stiahnu svoje jadrové zbrane z Talianska a Turecka a sľúbi, že sa nikdy nebude snažiť o obsadenie Kuby. USA pritom budú mať prehľad o všetkom, čo sa pri sťahovaní Sovietov na Kube deje a budú sa môcť ubezpečiť, že stiahnutie sa prebehlo podľa dohody. Túto dohodu Chruščov odsúhlasil, a tak bola kríza nakoniec zažehnaná.

Dopad krízy

Kubánska jadrová kríza mala celosvetový dopad ako na medzinárodnú politiku, tak aj na mentalitu obyvateľstva. „Vďaka“ tejto kríze došlo k niekoľkým dôležitým rozhodnutiam štátnych predstaviteľov najmä zúčastnených strán.

Sovietsky zväz

- To, ako blízko bol svet k jadrovej vojne, prinútilo Chruščova k ďalšiemu mierovému konaniu voči Spojeným štátom. V liste Kennedymu uviedol, že by stál o uzavretie dohody o neútočení medzi členskými štátmi NATO a Varšavskej zmluvy, poprípade dokonca o rozpustenie týchto vojenských blokov. Kennedyho reakciou bolo podpísanie Zmluvy o zákaze vzdušného testovania jadrových zbraní.
- Po kríze bol Chruščov svetom videný ako slaboch, keďže časť dohody, v ktorej USA stiahnu jadrové zbrane z Turecka, bola tajná. Navonok sa teda Sovietsky zväz stiahol z Kuby len na základe vyjednávania USA.

Kuba

- Kuba brala stiahnutie sa Sovietskeho zväzu ako zradu. Rovnako tak za zradu považovala aj fakt, že sa Chruščov neporadil s Castrom predtým, než sa dohodol s Kennedym. Vyriešením krízy sa tiež nevyriešili mnohé problémy Kuby, kvôli ktorým Kuba pomoc od Ruska prijala.

Svet

- Dohoda Kennedyho s Chruščovom je uznávaná ako jeden z najväčších diplomatických úspechov histórie a je vzorom riešenia konfliktov aj pre súčasných štátnych predstaviteľov.

Neskoršie zistenia

- Až v roku 2002 sa zistilo, že jadrové zbrane neboli na Kubu umiestnené na žiadosť Fidela Castra, ale Chruščova a Castro s týmto návrhom sprvu ani nesúhlasil.
- Fidel Castro si chcel zbrane nechať, no Sovieti, vidiac jeho zlý psychický stav (časté halucinácie a zmeny nálad), sa rozhodli presvedčiť ho, aby ich nechal odviezť zbrane naspäť do Sovietskeho zväzu. Argumentovali pritom tým, že im sovietske zákony nedovoľujú nechať Kube zbrane; takýto zákon však nikdy neexistoval.

Skrytá ponorka

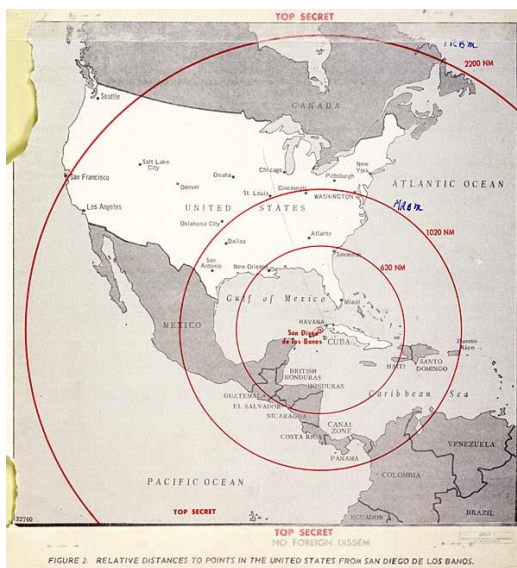
Počas karantény okolo Kuby rozosievali americké lode hĺbkové nálože signalizujúce ponorkám, aby sa vynorili. Jedna z týchto náloží vybuchla blízko sovietskej ponorky a posádka, neschopná komunikovať s povrchom kvôli príliš veľkej hĺbke ponoru, si myslela, že začala vojna. Na palube ponorky sa nachádzalo aj jadrové torpédo pripravené na odpálenie. K odpáleniu však bolo treba jednohlasný súhlas troch dôstojníkov. Dvaja súhlasili, avšak tretí,

Vasilij Archipov, nesúhlasil. Práve jeho nesúhlas bol pravdepodobne tým, čo zachránilo svet pred jadrovou vojnou.

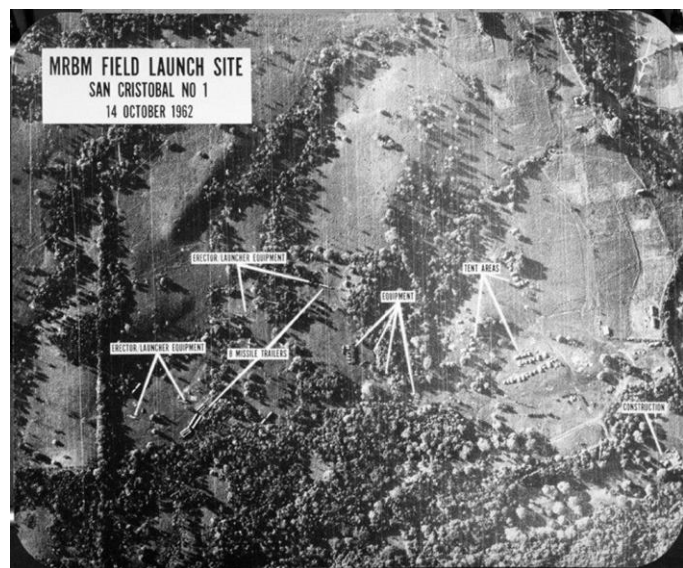
Prílohy

Obr. 1 - Hlavní aktéri Karibské krízy (zľava J. F. Kennedy, F. Castro, N. S. Chruščov) (zdroj: www.owlcation.com)

Obr. 2 - dostrel sovietskych rakiet z Kuby (zdroj: www.nationalarchives.gov.uk)

Obr. 3 - odpaľovacia základňa rakiet na Kube (zdroj: www.genius.com)

Bibliografia

Kubánska raketová kríza. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019, 2019-07-09 [cit. 2020-04-08]. Dostupné z:

https://sk.wikipedia.org/wiki/Kub%C3%A1nska_raketov%C3%A1_kr%C3%ADza

Cuban Missile Crisis. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019, 2019-03-11 [cit. 2020-04-08]. Dostupné z:

https://en.wikipedia.org/wiki/Cuban_Missile_Crisis

Cuban Missile Crisis - The Failed Checkmate - Extra History - #1. In: Youtube [online]. 2018-02-15 [cit. 2020-04-08]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=mdNGh09-GDA>

Cuban Missile Crisis – Eyeball to Eyeball - Extra History - #2. In: Youtube [online]. 2018-02-22 [cit. 2020-04-08]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=QQT4Dt82Kz0&t=119s>

Cuban Missile Crisis – Black Saturday - Extra History - #3. In: Youtube [online]. 2018-03-01 [cit. 2020-04-08]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=-Ox9wIZeZYg>

The history of the Cuban Missile Crisis - Matthew A. Jordan. In: Youtube [online]. 2016-09-26 [cit. 2020-04-08]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=bwWW3sbk4EU>

The Cuban Missile Crisis. *Bitesize* [online]. BBC, 6 strán [cit. 2020-04-08]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/z3bqk7h/revision/1>

Nuclear Close Calls: The Cuban Missile Crisis. *Cold War History* [online]. Atomic Heritage Foundation, 2018-07-15, [cit. 2020-04-08]. Dostupné z:

<https://www.atomicheritage.org/history/nuclear-close-calls-cuban-missile-crisis>